

Fundacja Nowoczesna Polska
ul. Marszałkowska 84/92
00-514 Warszawa
fundacja@nowoczesnapolska.org.pl

Warszawa, 15.10.2012r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Własności Intelektualnej i Mediów
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

Szanowni Państwo,

Przedstawiony w ramach konsultacji projekt Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych na potrzeby ich wykorzystania na internetowym polu eksploatacji na rynku wewnętrznym (dalej zwanej „Dyrektywą”) wprowadza szereg standardów działania dla organizacji zbiorowego zarządu. Porównując proponowane regulacje z istniejącym stanem prawnym wiele z nich należy ocenić pozytywnie, nie zapominając jednak, iż omawiana dyrektywa nie zmienia w zasadniczy sposób istniejącego systemu prawa autorskiego. Dyrektywa oparta jest na założeniu, iż podstawowym celem prawa autorskiego jest ochrona monopolu przyznanego autorowi (bądź temu, na czyją rzecz autor zbył swoje majątkowe prawa autorskie). W modelu tym stale zaniedbuje się prawa użytkowników utworów, którym narzucony jest bardzo długi okres ochrony utworów, a jednocześnie przyznane ograniczone uprawnienia do korzystania z tychże utworów w postaci dozwolonego użytku. Projekt Dyrektywy konserwuje taki stan prawny i wzmacnia przede wszystkim pozycję autorów wobec organizacji zbiorowego zarządzania. Projektowane przepisy znacząco ułatwiają również funkcjonowanie podmiotom korzystającym z utworów muzycznych w różnych krajach Unii Europejskiej i nabywającym licencje obejmujące to terytorium, jednak jest to jedyna kategoria użytkowników, którzy realnie skorzystają z wprowadzenia nowych przepisów. Jak zwykle bywa w przypadku nowych regulacji dotyczących prawa autorskiego, zyskuje na nich pośrednik, najmniej zaś korzystają użytkownicy, bez których nawet najlepsze utwory nigdy nie przyniosłyby zysku ani popularności swoim twórcom.

Warto również zaznaczyć, iż swoim zakresem Dyrektywa obejmuje licencje wieloterytorialne wyłącznie na utwory muzyczne, poza zakresem regulacji pozostawiając wszelkie utwory o innym charakterze. Dyrektywa reguluje zatem zagadnienie praw autorskich jedynie fragmentarycznie, przyczyniając się do dalszego skomplikowania dostatecznie już niejasnego dla przeciętnego użytkownika systemu prawnego. W opinii Fundacji prawo autorskie powinno być nie tylko przyjazne dla „konsumentów kultury”, ale przede wszystkim zrozumiałe. Ustanowienie odrębnego typu licencji znajdujących zastosowanie do nielicznej grupy utworów z pewnością nie spełnia tego postulatu.

Niezależnie jednak od powyższych zastrzeżeń natury ogólnej, Dyrektywa proponuje pewne rozwiązania godne uwagi. W pierwszym rzędzie na uznanie zasługuje wprowadzenie zasady transparentności działania organizacji zbiorowego zarządzania, realizowanej w szczególności poprzez liczne obowiązki informacyjne nałożone na te organizacje. W Rozdziale 5 dyrektywy zostały sformułowane minimalne wymagania dotyczące danych o działalności przekazywanych osobom zainteresowanym. Utworzenie takiego katalogu należy uznać za istotną innowację, zapewniającą większe prawa twórcom korzystającym z usług organizacji zbiorowego zarządzania, a jednocześnie ułatwiającą społeczną kontrolę nad organizacjami obracającymi znacznymi środkami należącymi do twórców. Jawność standardowych umów proponowanych przez organizacje zbiorowego zarządzania powinna ułatwić wybór odpowiadającej autorowi organizacji, a ponadto winna przyczynić się do wzrostu niebyt wielkiej obecnie konkurencji w tej branży.

Pewne zastrzeżenia natomiast budzi przewidziany zakres ujawnianych informacji. Zgodnie z wymogami art. 19¹ projektu Dyrektywy, wystarczające miałyby być udostępnienie do publicznej wiadomości statutu, warunków członkostwa i cofnięcia upoważnienia do zarządzania prawami oraz wykazu osób faktycznie kierujących działalnością organizacji, zasad podziału kwot należnych podmiotom praw autorskich, opłat z tytułu zarządzania i potrąceń z wynagrodzeń autorskich, a także procedur rozpatrywania skarg i rozstrzygania sporów. Zdaniem Fundacji jest to zdecydowanie zbyt wąski zakres informacji i takie jego zakreszenie w sposób nieuzasadniony ogranicza możliwość społecznej kontroli nad zarządem wykonywanym przez organizację. Ponadto, ograniczenie zakresu publicznie dostępnych informacji nie jest uzasadnione żadnym godnym ochrony interesem organizacji zbiorowego zarządzania, natomiast zdecydowanie utrudnia twórcom wybór właściwego podmiotu. Standardowe umowy licencji czy wykaz reprezentowanego przez daną organizację repertuaru przedstawiane są tylko osobom wymienionym w art. 18², tymczasem dane te mogą stanowić istotną przesłankę dla podjęcia decyzji o współpracy z wybraną organizacją, jak również dostarczają cennej wiedzy na temat jej działalności.

Ponadto, warto wskazać, że informacje wymienione w art. 19 nie wykraczają zasadniczo poza standardowe informacje dostępne na podstawie obecnie już obowiązujących przepisów i Dyrektywa nie wprowadza w tym zakresie żadnych znaczących nowości. Warto byłoby wykorzystać tworzenie legislacji dotyczącej organizacji zbiorowego zarządzania do dalej idących zmian niż proponowane w projekcie.

W opinii Fundacji niewystarczające są również wymogi jawności dotyczące organizacji zbiorowego zarządzania, które na dzień bilansowy nie przekraczają wartości wskazanych w art. 20 ust. 5³ Dyrektywy. Dyrektywa zezwala państwom członkowskim na wyłączenie stosowania wobec tych organizacji wymogu ujawnienia m.in. sprawozdań i informacji finansowych oraz sprawozdania dotyczącego kwot potrąconych na cele świadczenia usług o charakterze socjalnym, kulturalnym i edukacyjnym. Zdaniem Fundacji brak uzasadnienia dla wprowadzenia takiego wyjątku, szczególnie iż z uwagi na wysoki próg obrotów lub sumy bilansowej netto mógłby on objąć liczne podmioty. Obowiązek przejrzystości prowadzonej działalności powinien dotyczyć jednakowo wszystkich organizacji, a nie wyłącznie największych spośród nich. Celem dyrektywy jest m.in. stworzenie sprawnie działającego i konkurencyjnego rynku zarządzania prawami autorskimi, dlatego warto wyeliminować wszelkie rozwiązania stwarzające ryzyko powstania lub utrzymania „szarej strefy”. Warto również podkreślić, iż w obecnie obowiązującym stanie prawnym w Polsce nie istnieją wyłączenia od wymogu sporządzenia sprawozdania finansowego i warto ten stan utrzymać.

Krytycznie należy się także odnieść do rozwiązania przewidzianego w art. 32⁴ Dyrektywy, zgodnie z którym warunki licencji udzielanej na usługi powszechnie dostępne krócej niż 3 lata mogą być kształtowane w oderwaniu od warunków licencji uzgodnionych z dostawcą internetowych usług muzycznych świadczonych dotychczas. Taka konstrukcja jest w istocie dyskryminująca dla nowych technologii, pozwala bowiem na nakładanie wysokich i niczym nieuzasadnionych opłat z tytułu korzystania z utworu udostępnianych w ramach nieznanych wcześniej modeli biznesowych. Jednocześnie ograniczany jest dostęp społeczeństwa do innowacyjnych technologii oraz prawa użytkowników do korzystania z dóbr kultury, do jakich zaliczają się również utwory muzyczne.

Pozytywnie natomiast należy ocenić zespół regulacji dotyczących środków służących do egzekwowania przepisów Dyrektywy, w tym artykuł 34⁵. W przepisach tych położony jest nacisk na sprawne i szybkie rozwiązywanie sporów pomiędzy organizacjami zbiorowego zarządzania a współpracującymi z nimi podmiotami, w tym z autorami. Zważywszy na monopolistyczną pozycję, jaką często organizacje zbiorowego zarządzania posiadają na rynku, szczególnie istotne jest zapewnienie ochrony autorom korzystającym z usług tych organizacji oraz zagwarantowanie procedur umożliwiających wyegzekwowanie przez autorów ich praw.

1 **Artykuł 19**

Podawanie informacji do wiadomości publicznej

1. Państwa członkowskie dopilnowują, by każda organizacja zbiorowego zarządzania podawała do wiadomości publicznej następujące informacje:

- a) statut;
- b) warunki członkostwa oraz warunki cofnięcia upoważnienia do zarządzania prawami, o ile nie są ujęte w statucie;
- c) wykaz osób, o których mowa w art. 9;
- d) zasady podziału kwot należnych podmiotom praw autorskich;
- e) zasady dotyczące opłat z tytułu zarządzania;
- f) zasady dokonywania potrąceń z wynagrodzeń autorskich do celów innych niż opłaty z tytułu zarządzania, w tym potrąceń do celów świadczenia usług o charakterze socjalnym, kulturalnym i edukacyjnym;
- g) procedury rozpatrywania skarg i rozstrzygania sporów dostępne zgodnie z art. 34, 35 i 36.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, są publikowane na stronie internetowej organizacji zbiorowego zarządzania i pozostają publicznie dostępne na tej stronie.

Organizacja zbiorowego zarządzania aktualizuje informacje, o których mowa w ust. 1.

2 **Artykuł 18**

Informacje przekazywane na żądanie podmiotom praw autorskich, członkom, innym organizacjom zbiorowego zarządzania i użytkownikom

1. Państwa członkowskie dopilnowują, by każda organizacja zbiorowego zarządzania, bez zbędnej zwłoki i drogą elektroniczną, udostępniała na żądanie każdego podmiotu praw autorskich, którego prawa reprezentuje, każdej organizacji zbiorowego zarządzania, w imieniu której zarządza prawami na podstawie umowy o reprezentacji, lub każdego użytkownika następujące informacje:

- a) standardowe umowy o udzielenie licencji i obowiązujące stawki wynagrodzeń autorskich;
- b) repertuar oraz prawa, którymi zarządza, jak również państwa członkowskie, których to dotyczy;
- c) wykaz zawartych przez nią umów o reprezentacji, w tym informacje o organizacjach zbiorowego zarządzania, z którymi zawarła te umowy, repertuarze objętym zakresem tych umów oraz zakresie terytorialnym każdej takiej umowy.

2. Ponadto organizacja zbiorowego zarządzania udostępnia na żądanie każdego podmiotu praw autorskich lub każdej organizacji zbiorowego zarządzania wszystkie informacje dotyczące utworów, w przypadku których nie zidentyfikowano co najmniej jednego podmiotu praw autorskich, w tym, jeśli są dostępne: tytuł utworu, nazwisko twórcy, nazwisko lub nazwę wydawcy oraz wszelkie inne istotne informacje, które mogą być niezbędne do zidentyfikowania podmiotów praw autorskich.

3 **Artykuł 20**

Roczne sprawozdanie na temat przejrzystości

1. Państwa członkowskie dopilnowują, by każda organizacja zbiorowego zarządzania, niezależnie od jej formy prawnej zgodnie z prawem krajowym, za każdy rok obrotowy sporządzała i podawała do wiadomości publicznej, najpóźniej sześć miesięcy po zakończeniu roku obrotowego, roczne sprawozdanie na temat przejrzystości, w tym odrębne sprawozdanie zawierające pewne dodatkowe informacje. Roczne sprawozdanie na temat przejrzystości jest podpisywane przez wszystkich dyrektorów.

Roczne sprawozdanie na temat przejrzystości jest publikowane na stronie internetowej organizacji zbiorowego zarządzania i pozostaje publicznie dostępne na tej stronie przez przynajmniej pięć lat.

2. Roczne sprawozdanie na temat przejrzystości zawiera co najmniej informacje wymienione w załączniku I.

3. Odrębne sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, dotyczy wykorzystania kwot potrąconych na cele świadczenia usług o charakterze socjalnym, kulturalnym i edukacyjnym i zawiera co najmniej informacje wymienione w załączniku I pkt 3.

4. Informacje księgowe podawane w rocznym sprawozdaniu na temat przejrzystości są badane przez co najmniej jedną osobę uprawnioną ustawowo do przeprowadzania badań sprawozdań finansowych zgodnie z dyrektywą 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Sprawozdanie biegłego rewidenta z badania zostaje w całości włączone, włącznie ze wszystkimi zastrzeżeniami, do rocznego sprawozdania na temat przejrzystości.

Do celów niniejszego ustępu informacje księgowe obejmują sprawozdanie finansowe, o którym mowa w załączniku I pkt 1 lit. a), oraz wszelkie informacje finansowe, o których mowa w załączniku I pkt 1 lit. f) i g) oraz w załączniku I pkt 2.

5. Państwa członkowskie mogą postanowić, że przepisów załącznika I pkt 1 lit. a), f) i g) nie stosuje się do organizacji zbiorowego zarządzania, która na dzień bilansowy nie przekracza wartości granicznych w przypadku dwóch z trzech następujących kryteriów:

- a) suma bilansowa: 350 000 EUR;
- b) obrót netto: 700 000 EUR;
- c) średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym: dziesięć.

4 **Artykuł 32**

Warunki udzielania licencji dostawcom usług internetowych

Organizacja zbiorowego zarządzania, która udziela licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych na internetowym polu eksploatacji, nie jest zobowiązana, przy udzielaniu licencji na usługi innego rodzaju, opierać się na warunkach udzielania licencji uzgodnionych z dostawcą internetowych usług muzycznych, który świadczy nowy rodzaj usług, które są powszechnie dostępne krócej niż trzy lata.

5 **Artykuł 34**

Procedury rozstrzygania sporów dostępne członkom oraz podmiotom praw autorskich

1. Państwa członkowskie dopilnowują, by organizacje zbiorowego zarządzania udostępniały swoim członkom oraz podmiotom praw autorskich skuteczne procedury szybkiego rozpatrywania skarg i rozstrzygania sporów, w szczególności w odniesieniu do udzielenia upoważnienia do zarządzania prawami i jego cofnięcia, wycofania praw spod zarządu, warunków członkostwa, pobierania kwot należnych podmiotom praw autorskich, dokonywania potrąceń od tych kwot oraz ich podziału i wypłaty.

2. Organizacje zbiorowego zarządzania udzielają na piśmie odpowiedzi na skargi członków lub podmiotów praw autorskich. Odrzucenie skargi przez organizację zbiorowego zarządzania wymaga uzasadnienia.

3. Strony mają swobodę dochodzenia i obrony swoich praw w drodze wniesienia sprawy do sądu.

Z poważaniem,

Fundacja Nowoczesna Polska